

Η βασιλεία του Ιουλιανού μετά βίας ξεπέρασε τους 18 μήνες. Αμέσως μετά τον θάνατο του θείου του, αποφάσισε να αποκαλύψει δημόσια κάτι που ήταν ήδη γνωστό στον κύκλο των στενών φίλων του, ότι δηλαδή κατά τη διάρκεια των σπουδών του, πρώτα στη Νικομήδεια το 351 και μετά στην Έφεσο, είχε απορρίψει τον Θεό του Κωνσταντίνου και είχε ενστερνιστεί τα μυστήρια του νεοπλατωνικού παγανισμού. Μόλις έφθασε στην Κωνσταντινούπολη, ο Ιουλιανός, αφού κήδευσε με χριστιανική λειτουργία τον Κωνσταντίο, που τάφηκε στους Αγίους Αποστόλους τον Δεκέμβριο του 361, κήρυξε θρησκευτική ανοχή, αφαίρεσε τα προνόμια τα οποία κατείχαν η χριστιανική Εκκλησία και ο κλήρος, και διέταξε να αναβιώσει η λατρεία στους παγανιστικούς ναούς των πόλεων της αυτοκρατορίας.

Ο Ιουλιανός θέλησε να παρουσιάσει αυτή τη διακήρυξη ως αποκατάσταση της δημοσίως απαγορευμένης λατρείας εκείνων των θεών οι οποίοι είχαν χαρίσει στη Ρώμη το παρελθόν της μεγαλειο. Ο Ιουλιανός ήταν οπαδός ενός εκλεπτυσμένου παγανισμού που σε συμβολικό επίπεδο μόνο προσέγγιζε τους μύθους και τους θρύλους της ελληνορωμαϊκής παράδοσης. Παρότι έπρεπε να ασκείται η λατρεία κάθε ξεχωριστής θεότητας, ο απώτερος σκοπός αυτής της διαδικασίας ήταν να οδηγήσει σε μια σαφέστερη αντίληψη της μιας και μοναδικής θεϊκής αρχής.

Αυτή η νοησιарχία, εμποτισμένη από μια μονοθεϊστική τάση που ήταν έκδηλη από καιρό

στον ύστερο παγανισμό, θα πρέπει να είλκυε ιδιαίτερα τους μορφωμένους αριστοκράτες της αυτοκρατορίας. Η υψηλοφροσύνη του Ιουλιανού, όμως, συμβάδιζε με μια αρέσκεια προς τις θεαματικές τελετές, στις θυσίες και τη μαγεία, που τα μέλη της αριστοκρατίας θεωρούσαν χυδαία. Οδηγούσε στον βωμό αμέτρητα ζώα χωρίς να υπολογίζει τα έξοδα. Οι ειδωλολατρικοί ναοί και οι παγανιστικές λατρείες είχαν εγκαταλειφθεί εξαιτίας της έλλειψης ενδιαφέροντος από την πλευρά των ιδίων των ειδωλολατρών για την οργάνωση μεγάλωπρεπων και ακριβών δημόσιων επιδείξεων παγανιστικής θρησκευτικότητας.

Εκδίδει διατάγματα γενικής ανεξιθρησκίας για ειδωλολάτρες, εβραίους και χριστιανούς όλων των αιρέσεων, πιστεύοντας ότι οι μεταξύ τους έριδες θα μείωναν τη δύναμή τους. Οι απαλλαγές των χριστιανών ιερέων ως προς την κουρία καταργούνται, οι ειδωλολατρικοί ναοί ξανανοίγουν ή ξαναχτίζονται με έξοδα των χριστιανών, και ο Ιουλιανός σχεδιάζει να ξαναχτίσει τον Ναό στα Ιεροσόλυμα. Η δημόσια λατρεία των θεών αποκαθίσταται, ενώ ο Ιουλιανός προσπαθεί να οργανώσει, κατά το πρότυπο της χριστιανικής, μια ειδωλολατρική Εκκλησία με συγκεκριμένη ιεραρχία, και πρόθυμη να παρέχει φιλανθρωπική βοήθεια προς τους φτωχούς. Τέλος απαγορεύει στους χριστιανούς να διδάσκουν τη ρητορική και τη γραμματική.

Όσο οι θρησκευτικές πεποιθήσεις του Ιουλιανού ήταν αντίθετες με το ρεύμα της εποχής, το ίδιο συνέβαινε και με ορισμένες από τις επιδιώξεις του στον πολιτικό τομέα. Η πολιτική του Ιουλιανού χαρακτηρίζεται από την απόφαση του να ανατρέψει τις μεταρρυθμίσεις του Διοκλητιανού και του Κωνσταντίνου. Το μέγεθος και η πολυτέλεια της αυτοκρατορικής αυλής περιορίστηκαν. Ο αυτοκράτορας θα ξαναγύριζε στον ρόλο του ανώτατου δικαστικού, αντί του δεσπότη, του ρωμαϊκού κόσμου. Η κεντρική εξουσία θα περιοριζόταν σταδιακά και η διοίκηση της αυτοκρατορίας θα περιερχόταν εκ νέου στην αυτοδιαχείριση των αστικών συμβουλίων. Τέτοιες συντηρητικές φιλοδοξίες ίσως να θεωρούνταν αξιέπαινες από μερικούς. Αλλά η δυνατότητα να δραπετεύσει κανείς από τα επαχθή καθήκοντα της δημοτικής αρχής, να ανέλθει τα αξιώματα της κεντρικής διοίκησης, να αποκτήσει την εμπειρία και να βιώσει τη χλιδή της Αυλής, είχε δημιουργήσει για τα νέα μέλη της νέας αυτοκρατορικής αριστοκρατίας ευκαιρίες τις οποίες δεν ήθελαν με κανένα τρόπο να χάσουν.

Έτσι δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του από την Κωνσταντινούπολη προς την Αντιόχεια το 362, ο Ιουλιανός έγινε δεκτός με μικρότερο ενθουσιασμό στις πόλεις από τις οποίες πέρασε, εξαιτίας των αντιδράσεων που είχαν προκαλέσει η θρησκευτική και η λαϊκή πολιτική του. Η αποκορύφωση ήταν η έντονη διένεξη που προέκυψε ανάμεσα στον Ιουλιανό και στους πολίτες της Αντιόχειας. Οι θυσίες τις οποίες ο Ιουλιανός πραγματοποίησε εκεί προς τιμή του θεού Άδωνη, σε μια περίοδο κατά την οποία η πόλη υπέφερε από έλλειψη τροφίμων, σε συνδυασμό με τις αδέξιες προσπάθειές του να επιλύσει το πρόβλημα της σιτοδείας, ενόχλησαν εξίσου τους

χριστιανούς και τους ειδωλολάτρες κατοίκους της πόλης. Η δημόσια γελοιοποίηση την οποία υπέστη ο Ιουλιανός τον επηρέασε τόσο βαθιά στη συνέχεια, ώστε κατά την επιστροφή του στην περιοχή δήλωσε ότι εφεξής θα διέμενε στην Ταρσό και όχι στην Αντιόχεια.

Το ταξίδι του Ιουλιανού στην Ανατολή το 362 δείχνει, ωστόσο, ότι ο αυτοκράτορας είχε συνείδηση των δυσκολιών τις οποίες θα αντιμετώπιζε για την πραγματοποίηση των φιλοδοξιών του. Βασικός σκοπός φαίνεται ότι ήταν να επιχειρήσει αυτό που και άλλοι Ρωμαίοι αυτοκράτορες είχαν κάνει στο παρελθόν προκειμένου να κερδίσουν την υποστήριξη των ελληνόφωνων πόλεων της Ανατολής: να εκστρατεύσει, δηλαδή, εναντίον του παραδοσιακού έχθρου του ελληνικού κόσμου, της αυτοκρατορίας των Περσών. Το 363, με έναν στρατό 65.000 ανδρών ο Ιουλιανός εισέβαλε στην περσική επικράτεια και μετά από σειρά θεαματικών νικών, έφθασε σε απόσταση αναπνοής από την πρωτεύουσα των σάχηδων, την Κτησιφώντα. Υπό το βλέμμα των υπερασπιστών της πόλης, ο Ιουλιανός προίστατο αθλητικών και εορταστικών εκδηλώσεων. Μια λαμπρή νίκη που θα αποδείκνυε περίτρανα την ανωτερότητα της θρησκείας του φαινόταν να είναι κιόλας δική του. Πολύ σύντομα, όμως, ο Ιουλιανός και οι συνεργάτες του κατάλαβαν ότι η πόλη ήταν από κάθε άποψη απόρθητη.

Ακριβώς σε αυτό το σημείο ο Ιουλιανός έκανε ένα μοιραίο λάθος. Αντί να υποχωρήσει ακολουθώντας την ίδια οδό, αποφάσισε να κάψει τα πλοία με τα οποία ο στρατός του είχε διασχίσει τον Ευφράτη και τους παραποτάμους του και στη συνέχεια να εξαπολύσει νέες επιθέσεις στα περσικά εδάφη. Με αυτή την τακτική ο στρατός του Ιουλιανού, που ήδη είχε αρχίσει να χάνει το ηθικό του, βρέθηκε ξαφνικά χωρίς εφόδια και αντιμετώπος με επιδρομές και ενέδρες. Κατά τη διάρκεια μιας ανάλογης επίθεσης, στις 26 Ιουνίου, ο ίδιος ο αυτοκράτορας πληγώθηκε θανάσιμα από μια λόγχη που διαπέρασε τα πλευρά του. Ο Ιουλιανός μεταφέρθηκε στη σκηνή του όπου και πέθανε το ίδιο βράδυ. Υπήρχαν φήμες ότι ο αυτοκράτορας είχε χτυπηθεί από έναν από τους δικούς του χριστιανούς στρατιώτες.

Μετά το θάνατο του Ιουλιανού οι αξιωματικοί του προσέφεραν κατ' αρχήν το στέμμα σ' έναν ηλικιωμένο ειδωλολάτρη συνάδελφό τους, τον **Σαλούτιο**. Μετά την άρνηση του Σαλούτιου δόθηκε το στέμμα στον χριστιανό αξιωματικό

Ιοβιανό

, ο οποίος διαπραγματεύθηκε την αποχώρηση του στρατού του από την Περσία με αντάλλαγμα την παράδοση της μεθοριακής πόλης Νισίβεως και τμήματος των ρωμαϊκών εδαφών.